Interreg Rada un Rāda – drošība uz zemes un ūdenī

Ir iestājies vasaras laiks, kad vēlāmies atpūsties un izbaudīt vaļaspriekus dabā, tai skaitā pie ūdenstilpēm. Kā padarīt šīs aktivitātes drošas? Apziņa, ka esi drošībā, sākas ar vienkāršām lietām – zināt un rīkoties. Interreg ir gandarīts atbalstīt projektus, kas palīdz gan Latvijas speciālajiem dienestiem strādāt ātrāk, drošāk un efektīvāk, gan mums pašiem būt informētiem, kā nosargāt sevi pie un uz ūdens un neparedzētās situācijās. Iepazīsties ar pieciem projektiem drošības jomā.

1. Projekts “Water Safety Management” (WSM) Baltijā uzlabo jauniešu drošību uz ūdens

Latvijas statistika ir baisa - ik gadu noslīkst aptuveni 100 cilvēku. Lai mazinātu riskus jauniešu vidū, Interreg Centrālā Baltijas jūras reģiona programmas atbalstītais projekts WSM radījis jaunu pieeju izglītošanai par drošību uz ūdens.

Projektu īstenoja Latvijas Pludmales glābēju asociācija kopā ar Igaunijas biedrību “Watergratt Pirita”. Tā rezultātā izstrādāta ūdens drošības metodika jauniešiem vecumā no 14 līdz 18 gadiem, kas aptver visus četrus gadalaikus – no vasaras peldēšanas līdz drošībai uz ledus ziemā.

Ir izveidots praktisks mācību instrumentu kopums, tostarp vadlīnijas kas pielāgojamas dažādām

mērķgrupām. Pilotaktivitātē jau apmācīti 160 jaunieši, un rezultāts runā pats par sevi - viņu zināšanas un izpratne par to, kā nenokļūt nepatikšanās pie un uz ūdens, pieauga par vairāk nekā 40%. Praktiski, jēgpilni un pats galvenais – drošākai vasarai! Tam, kas ir paveikts, ir ilgtermiņa nozīme. To vislabāk pierāda fakts, ka šo metodiku jau tagad savā ikdienā izmanto 10 organizācijas abpus robežai. Lielisks piemērs tam ir Jaunsardzes centrs Latvijā un Igaunijas Glābšanas apvienība (*Päästeliit*), kas pārņēmuši un tālāk izplata izstrādāto metodiku. Līdz ar to, idejas un risinājumi turpina strādāt un palīdzēt cilvēkiem katru dienu. Visi projekta mācību materiāli un rokasgrāmatas četrās valodās ir pieejami bez maksas **WSM ūdens drošības materiālu sadaļā**. Savukārt vairāk informācijas par projektu un Interreg Central Baltic programmas iespējām pieejams **WSM projekta mājaslapā**.

2. Kaimiņu plecs nelaimē - FARED projekts sagatavo krīzēm pierobežā

Kas notiek brīdī, kad palīdzība vēl ir ceļā, bet katra minūte ir izšķiroša? Tieši šādām situācijām sagatavo Interreg Igaunijas–Latvijas programmas projekts FARED (First Aid Readiness for Safer Border Communities), kura mērķis ir stiprināt pierobežas iedzīvotāju, brīvprātīgo un organizāciju gatavību rīkoties krīzes situācijās.

Projektu īsteno Latvijas Sarkanais Krusts un Igaunijas Sarkanais Krusts, kopīgi veidojot vienotu pieeju pirmās palīdzības apmācībām un sadarbībai ārkārtas situācijās.

Pirmie soļi jau sperti – Valkā notikusi abu valstu projekta komandu tikšanās un uzsākta vienotas pirmās palīdzības apmācību programmas izstrāde. Līdz 2027.gadam paredzētas kopīgas mācības un krīžu simulācijas, starptautiska jauniešu nometne, kā arī pārrobežu pirmās palīdzības sacensības skolēniem. Turpmākajā projekta gaitā tiks apmācīti speciālisti un brīvprātīgie, pilnveidotas psiholoģiskā atbalsta sniegšanas prasmes un izveidots pamats ilgtermiņa sadarbībai starp organizācijām abpus robežai.

Ja dzīvo Vidzemes pierobežā, noteikti ieskaties projekta mājaslapā un iesaisties - https://www.redcross.lv/darbibas-jomas/projekti/fared/

FARED ir vairāk nekā apmācību projekts – tas palīdz veidot kopienas, kurās cilvēki kritiskā brīdī neapjūk, bet zina, kā palīdzēt. Tā ir iespēja jauniešiem iegūt praktiskas prasmes, kas var glābt dzīvības, un vienlaikus stiprināt sadarbību starp kopienām abpus Latvijas un Igaunijas robežai. Rezultātā pierobeža kļūs drošāka, noturīgāka un labāk sagatavota negaidītām situācijām.

3. Kad robeža nekļūst par šķērsli palīdzībai ugunsgrēkā

Iedomājies – pierobežā plosās meža ugunsgrēks, un vējš nes liesmas arvien tālāk pāri robežai. Vai glābšanas dienesti spēs laikus apvienot spēkus, lai pasargātu cilvēkus un dabu? **Projekts FIRELESS strādā pie tā, lai atbilde būtu "jā" – ātri un bez liekas birokrātijas.**

Interreg Latvijas–Lietuvas programmas ietvaros Latvijas Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests un Lietuvas Ugunsdzēsības un glābšanas departaments mācās strādāt kā viena komanda Kurzemes un Klaipēdas reģionos. Viņi veido sadarbību, lai nelaimes brīdī abas valstis nekavējoties varētu

dalīties ar to, kas visvairāk vajadzīgs: profesionāliem glābējiem un tehniku.

Aizvadītajā gadā paveikts daudz praktiska. 40 Latvijas un Lietuvas ugunsdzēsēji-glābēji kopīgā nometnē pārbaudīja savus spēkus un mācījās sadarboties plecu pie pleca. Savukārt šī gada sākumā Latvijā notika vērienīgas mācības, lai reālā krīzes situācijā lēmumi un palīdzība neiestrēgtu dokumentos. Tāpat glābēji iegūs ļoti gaidītu tehniku, kas palīdzēs dūmos glābt dzīvības. Projekta ietvaros tiks nodrošināts, ka turpmāk Lietuvas ugunsdzēsēji pēc nepieciešamības varēs Latvijā izvietot savu specializēto respiratoru aizsardzības mašīnu un citu aprīkojumu, savukārt Latvijas ugunsdzēsēji ar saviem resursiem varēs palīdzēt Lietuvā.

Foto - projekta publicitātes foto

Ikviens interesents varēs just līdzi projekta ietvaros organizētajām, starptautiskām ugunsdzēsēju sacensībām, bet paši glābēji tiksies lielās mācībās Lietuvā. FIRELESS pierāda, ka Interreg atbalsts nav tikai cipari uz papīra – tie ir spēcīgāki glābēji un drošākas mājas mums visiem. Jo ugunsgrēks pases nepārbauda, un arī palīdzībai robežu nav.

4. Ziemas mainās, riski paliek. Kā zinātnieki māca datorus paredzēt neparedzamos ledus sastrēgumus

Ledus sastrēgumi upēs var izraisīt strauju ūdens līmeņa celšanos, dažu stundu laikā applūdinot plašas teritorijas un apdraudot iedzīvotājus, infrastruktūru un īpašumus. **Lai šādus apdraudējumus varētu prognozēt precīzāk un iedzīvotājus brīdināt savlaicīgāk, Latvijas un Lietuvas eksperti apvienoja spēkus Interreg Latvijas–Lietuvas programmas projektā ICEREG.**

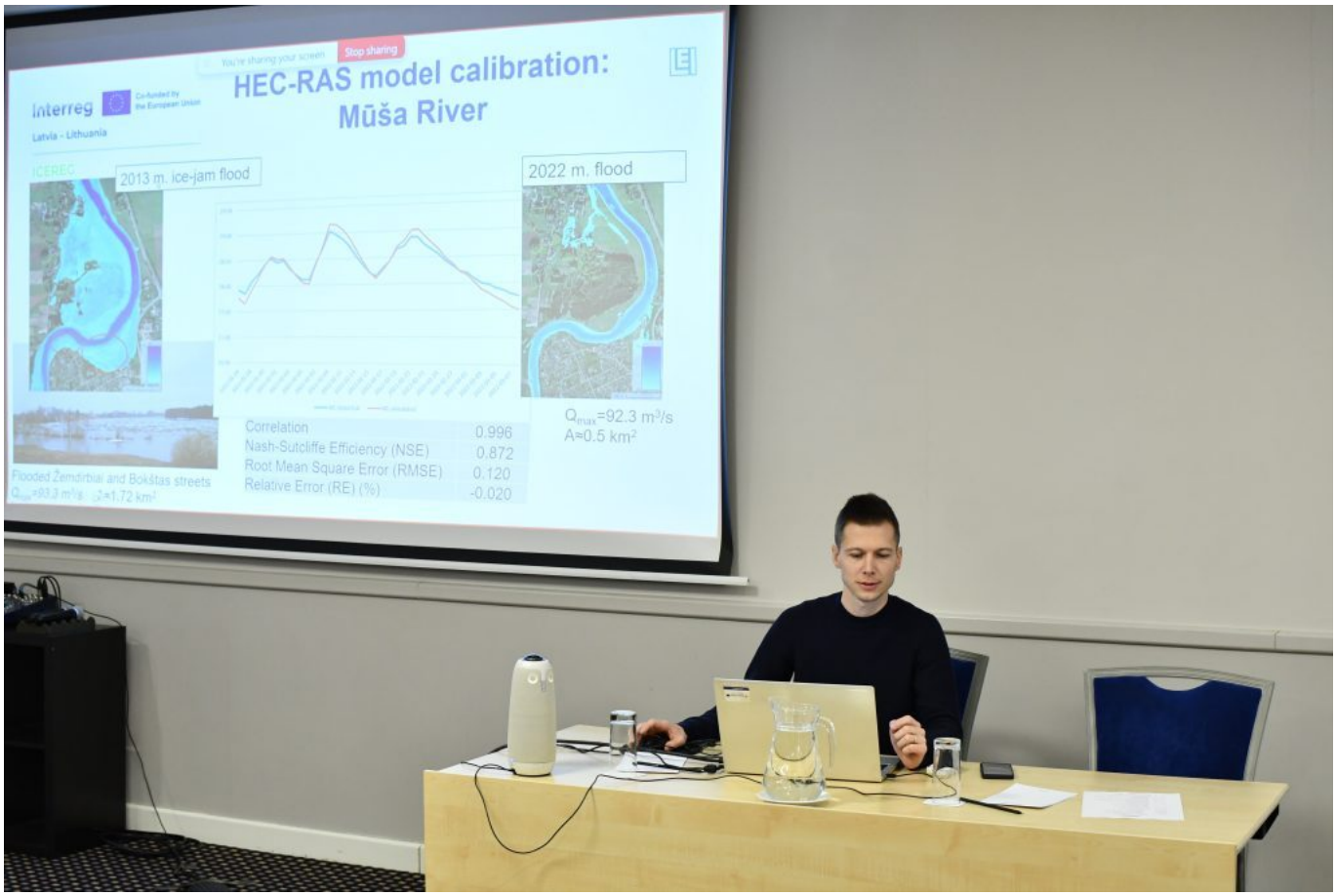

Foto - projekta publicitātes foto

Projektā sadarbojās Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, Lietuvas Enerģētikas institūts un Lietuvas Hidrometeoroloģijas dienests. Apvienojot vairāk nekā 60 gadu hidroloģiskos un meteoroloģiskos datus, pieredzi un zināšanas par ledus procesiem upēs, eksperti ieguva daudz pilnīgāku priekšstatu par ledus sastrēgumu veidošanos un to radītajiem plūdu riskiem Latvijas un Lietuvas pierobežas teritorijās. Latvijā īpaša uzmanība tika pievērsta Lielupes baseinam Bauskas apkārtnē un Daugavas posmiem pie Jēkabpils.

Pētījumu rezultātā izstrādāja ledus sastrēgumu veidošanās modeli un plūdu bīstamības un riska kartes, kas palīdz noteikt teritorijas, kurās ledus sastrēgumu radītie plūdi var radīt vislielāko apdraudējumu. Šie rīki ļauj atbildīgajām institūcijām precīzāk prognozēt riskus, plānot aizsardzības pasākumus un pieņemt datos balstītus lēmumus.

Sadarbības rezultāti jau izmantoti, pilnveidojot agrīnās brīdināšanas sistēmas Latvijā un Lietuvā. Tas nozīmē, ka iespējamos plūdu draudus var pamanīt ātrāk, savukārt iedzīvotāji un pašvaldības var

saņemt savlaicīgākus brīdinājumus un iegūt vairāk laika sagatavoties.

Klimata pārmaiņu ietekmē ziemās un pavasaros laikapstākļi kļūst arvien nepastāvīgāki, tāpēc ICEREG projektā izstrādātie risinājumi palīdz Latvijai un Lietuvai labāk sagatavoties nākotnes plūdu riskiem un stiprināt iedzīvotāju drošību.

5. Kad krīze skar kopienu, svarīgākais resurss ir cilvēki

Kā rīkoties, ja pēkšņi uz vairākām dienām pazūd elektrība vai uznāk pamatīgi plūdi? **Lai šādos brīžos palīdzība un svarīgākā informācija mūs sasniegtu daudz ātrāk, top jauns, kopīgs sadarbības modelis un pat īpaša lietotne.**

Projekta ietvaros mūsu speciālisti apguva Somijas un Igaunijas pieredzi sabiedrības iesaistē civilajā aizsardzībā un, balstoties gūtajās atziņās, Jelgavā apmācīja pašvaldības darbiniekus un vietējos brīvprātīgos, kuri bija atsaukušies pašvaldības izsludinātajam aicinājumam pievienoties pilsētas civilās aizsardzības brīvprātīgo komandai. Tam sekoja vietēja mēroga praktiskās mācības – plūdu scenārijs ar iedzīvotāju evakuāciju, kurās reālā vidē pirmo reizi tika pārbaudīta un vēlāk starptautiski prezentēta un analizēta jaunizveidotā digitālā koordinācijas lietotne.

Šī mobilā lietotne ir izstrādāta, lai krīzes situācijās ātri reģistrētu brīvprātīgos un koordinētu palīdzību. Nākotnē tā kalpos kā vienota platforma operatīvai informācijas apritei starp dienestiem un iedzīvotājiem gan dabas stihiju, gan citu apdraudējumu gadījumos. Līdz 2028. gadam projekta partneri pilnveidos sadarbības modeli, lai to varētu ieviest visā Baltijas jūras reģionā, pārvēršot starptautisko pieredzi praktiskos drošības risinājumos.

Šo darbu koordinē plaša starptautiska partnerība – Interreg Baltijas jūras reģiona programmas projekts CREWS. Tas ir apvienojis 13 partnerus no astoņām valstīm – Latvijas, Vācijas, Zviedrijas, Lietuvas, Igaunijas, Somijas, Polijas, Dānijas, lai kopā stiprinātu mūsu reģiona drošību un spēju reaģēt uz katastrofām. Latviju šajā spēcīgajā komandā pārstāv Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests un Jelgavas Digitālais centrs, kas strādā plecu pie pleca ar citu valstu pašvaldībām, glābšanas dienestiem, universitātēm un nevalstiskajām organizācijām.

Foto - projekta publicitātes foto

Interreg jaunumi Latvijā tiek publicēti mājas lapā interreg.lv, **Facebook** un LinkedIN, kā arī videostāsti mūsu YouTube kanālā **Interreg Latvija**.

Rakstu sagatavoja:

Edīte Grigaite

Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrijas

Attīstības instrumentu departamenta

Teritoriālās sadarbības nodaļas

vecākā eksperte